

Eindejaarsgroet 2019

*Afscheid nemen is met zachte vingers
wat voorbij is dichtdoen
en verpakken
in goede gedachten der herinnering ...*

*Afscheid nemen is met dankbare handen
weemoedig meedragen
al wat waardevol is
om het niet te vergeten.*

Beste allemaal,

We staan op de drempel naar 2020 en nemen afscheid van het jaar dat achter ons ligt. Bovenstaande dichtregels - *naar een tekst van Ward Bruyninckx* - passen wat mij betreft mooi bij het afscheid van dat voorbije jaar. Zoals gebruikelijk meld ik u in een eindejaarsmail graag wat er allemaal weer is gebeurd rondom de Merwedegijzelaars en dat is véél! Na jaren van zaaien, bleek het tijd om te oogsten. Zelfs landelijk kwam het verhaal over oorzaak, aanleiding en gevolgen van de Merwederazzia volop in de spotlights. Natuurlijk stemt me dat tevreden en trots, maar laten we niet vergeten dat het meedragen van te lang verzwegen oorlogsleed de kern is van de boodschap die ik te vertellen heb. Oorlogsleed dat verder reikt dan alleen mijn eigen familie.

In de zomer van 2005 begon ik me te verdiepen in het verhaal van de vergeten razzia en wat dat in mijn familie betekend heeft. Ik had werkelijk geen idee van wat dat allemaal teweeg zou brengen. Ontelbare uren heb ik gestoken in interviews met oud-gijzelaars, research en alles wat daar weer uit voort vloeyde. Het was niet altijd makkelijk, vooral het ontbreken van steun uit hoeken waaruit je die zou mogen verwachten vond ik uitdagend. Het heeft me gelukkig nooit doen besluiten ermee te stoppen. Je inzetten voor iets wat je van belang acht, ongeacht het resultaat, is zingevend. De vele warme en intense contacten met mensen die deze geschiedenis delen en/of snappen dat het voor een gemeenschap van belang is hier aandacht aan te blijven besteden, bevestigen mij daarin. Graag dank ik daarom iedereen die mij op wat voor manier dan ook in mijn missie gesteund heeft heel hartelijk!

In deze mail loods ik u chronologisch door de meest memorabele momenten van het jaar 2019:

Februari: filmopnames in Duitsland

Samen met mijn zus Heleen en onze partners reisden we eind februari met een filmploeg van de NOS naar Duitsland af. We maakten er opnames voor de documentaire 'Merwederazzia, van gijzelaars naar dwangarbeiders', die op 4 mei 2019 is uitgezonden. De NOS maakte begin dit jaar voor deze documentaire ook nog opnames in Sliedrecht, Hardinxveld-Giessendam en Amersfoort met onder andere de oud-gijzelaars Marius den Breejen (93) en Kees Mijster (95).

Vrijdag 19 april: herdenking Kamp Amersfoort met als thema slachtoffers van vergeldingsrazzia's

Ieder jaar op 19 april wordt in Kamp Amersfoort herdacht, dat op die dag in 1945 de leiding van het kamp door de Duitse autoriteiten officieel werd overgedragen aan het Rode Kruis. Dit jaar stonden tijdens deze herdenking de slachtoffers van represailles in het algemeen en de Merwedegijzelaars in het bijzonder centraal. Mijn dochter Nina (20) en ik hielden er een toespraak die ondersteund werd door eerder in Sliedrecht gemaakte filmbeelden. Goed om te melden vind ik ook, dat de burgemeesters van de drie betrokken gemeentes dit jaar voor het eerst bij de herdenking aanwezig waren. En niet voor het laatst, want onder de indruk van het programma zegden zij toe de herdenking in Amersfoort voortaan ieder jaar bij te zullen wonen.

De integrale videoregistratie van de herdenking in Amersfoort kunt u terugzien via: <https://www.kampamersfoort.nl/beelden-van-herdenking-19-april-nu-online-terug-te-kijken>

Zaterdag 4 mei

Het maken van de documentaire over de Merwedegijzelaars was voor de NOS aanleiding om Sliedrecht dit jaar als tweede locatie (naast Amsterdam) te kiezen om te filmen tijdens de Dodenherdenking. Opmerkelijk dat de gemeente die meer dan eens de indruk wekte niet echt warm te lopen om het verhaal van de razzia levend te houden er nu publicitair volop op meeliftte. Laten we het dankbaar markeren als een omslagpunt.

In zowel Hardinxveld-Giessendam als Sliedrecht legden nabestaanden ook dit jaar bij de Dodenherdenking weer een krans voor de Merwedegijzelaars. Deze kransen worden in beide dorpen jaarlijks beschikbaar gesteld door het gemeentebestuur. Aansluitend op de Nationale Dodenherdenking op TV was op NPO2 de documentaire 'Merwederazzia, van gijzelaars naar dwangarbeiders' te zien. In Hardinxveld-Giessendam had men er voor gekozen de bezoekers van de Dodenherdenking aldaar in de gelegenheid te stellen de documentaire met elkaar te bekijken in het gebouw van de scouting. De documentaire is terug te zien via deze link:

https://www.npostart.nl/de-merwederazzia-van-gijzelaars-naar-dwangarbeiders/04-05-2019/POW_04223345

14 mei: CDA-motie voor monument Merwedegijzelaars

Naar aanleiding van alle belangstelling voor de Merwedegijzelaars diende het CDA Sliedrecht een motie in voor een passend monument voor alle op 16 mei 1944 opgepakte mannen. Bijna 75 jaar na dato stemde de raad unaniem met deze motie in! En, zeer verheugend, ook de andere gemeentes zullen betrokken worden. Het monument zal namelijk een plaats in de publieke ruimten van de gemeenten Sliedrecht, Hardinxveld-Giessendam en Werkendam krijgen. Kunstenaars die interesse hebben het monument voor de Merwedegijzelaars te maken, kunnen hun belangstelling hiervoor tot 6 januari 2020 kenbaar maken. Zie voor meer info: <https://merwedegijzelaars.nl/nieuws/68/kunstenaars-gezocht-voor-monumenten-merwedegijzelaars>

Herdenking 16 mei

Op donderdagavond 16 mei 2019 - 75 jaar na de razzia - vond er in De Lockhorst in Sliedrecht een herdenkingsavond plaats voor iedereen die hiervoor belangstelling had. De avond, die werd gefaciliteerd door Stichting Comité 4 en 5 mei Sliedrecht, werd druk bezocht door met name nabestaanden van Merwedegijzelaars. Ook waren burgemeester Van Hemmen en de oud-gijzelaars Kees Mijster en Mart Bos aanwezig.

Struikelstenen voor drie Sliedrechtse Merwedegijzelaars

Op donderdag 16 mei kwamen leerlingen van diverse Sliedrechtse scholen in actie: zij poetsen de in eerdere jaren gelegde Struikelstenen weer mooi blinkend. Tijdens het poetsen kregen ze van één van de bestuursleden van de Stichting Struikelstenen Sliedrecht het verhaal achter iedere steen te horen. Maandag 7 oktober plaatste de Duitse kunstenaar Gunter Demnig in Sliedrecht weer nieuwe Struikelstenen, onder andere voor de omgekomen Merwedegijzelaars Gerrit van der Kreeft en Pieter Harkema jr. Struikelstenen herinneren aan de plaatsen (adressen) waar tijdens de Tweede Wereldoorlog onder andere Joden en politieke gevangenen - waartoe de Merwedegijzelaars behoren - door de Duitsers zijn opgehaald en weggevoerd om niet meer terug te keren. De stenen zijn gelegd in de straat bij hun laatste woonadres (dit jaar respectievelijk aan het Stationsplein en ter hoogte van Rembrandtlaan 20). MerweRTV maakte een indrukwekkende video-impressie van deze dag: <https://tinyurl.com/vw6859j>. In het najaar van 2020 zullen er wederom Struikelstenen in Sliedrecht gelegd worden. Voor wie en de exacte datum zijn nu nog niet bekend. U blijft op de hoogte via: www.struikelstenensliedrecht.nl.

Twaalf nieuwe namen aan website toegevoegd

Aan de namenlijst op de website heb ik het afgelopen jaar maar liefst twaalf nieuwe namen toe kunnen voegen: Cornelis de Beer, Jacob de Boon, Gijsbert den Breejen, Kees Bezemer, Johannes Dekker, Jan van Heukelom, Marinus de Jong, Leen van der Laan, Cornelis Prins, Cornelis de Ruiters, Kees den Toom en Marinus Visser. Gegevens en het verhaal van deze mannen leest u op de website. Ook zijn diverse pagina's op de site aangevuld met persoonlijke documenten zoals foto's, transportkaart etc. Deze gegevens zijn onder andere naar boven gekomen door het vrijgeven van de archieven in de Duitse plaats Bad Arolsen. Dit archief heeft in mei van dit jaar dertien miljoen documenten van Nederlandse concentratie- en vernietigingskampen van de nazi's online gezet. Bezoekers kunnen via <https://arolsen-archives.org> de namen van vervolgd opzoeken, maar helaas zijn nog niet alle gegevens online beschikbaar. Het archief werkt nog aan verdere digitale openstelling.

Oudere gijzelaars

De 21 oudere gijzelaars die in mei 1944 in Giessendam (6), Hardinxveld (4) en Sliedrecht (12) zijn opgepakt, hebben dit jaar ook een eigen plaats op het digitaal monument gekregen. Zij werden na de aanslag bij de Helsluis hoogstwaarschijnlijk opgepakt vanwege hun anti-Duitse houding. Via Rotterdam zijn zij in juni 1944 weggevoerd naar Kamp Vught. Medio september 1944 zijn ze allemaal vrijgelaten. Er wordt nog gewerkt aan het op een juiste manier ontsluiten van hun verhalen op de website. Graag dank ik Wim van den Heerik uit Sliedrecht voor zijn speurwerk naar deze groep mannen. Voor de namen zoekt u via deze link op Kamp Vught: https://merwedegijzelaars.nl/lijst_zoek

Facebook

De Merwedegijzelaars hebben al enkele jaren een eigen Facebookpagina: <https://www.facebook.com/merwedegijzelaars>. Op deze pagina worden individuele gijzelaars uitgelicht en uiteraard leest u hier ook het laatste nieuws. In 2019 heeft de pagina er ten opzichte van het vorige jaar 200 volgers bijgekregen. De teller staat nu op 677.

Gastles en adoptie plaquette Hardinxveld-Giessendam

Woensdag 8 mei heb ik opnieuw een gastles mogen verzorgen voor havo/vwo 3 van CS De Hoven, locatie Calvijn in Hardinxveld-Giessendam. Deze school is sinds 2018 adoptant van de plaquette voor de Merwedegijzelaars aan de voormalige School met den Bijbel in die plaats. Woensdag 16 mei hield de school daar in aanwezigheid van wethouder Boerman ook weer een herdenking. Bijzonder daaraan is, dat de leerlingen die herdenking helemaal zelf vormgeven: van het maken van de krans die ze er leggen, tot het plaatsen van rozen en het voordragen van een zelfgeschreven gedicht.

Lezingen

Dit jaar heb ik drie lezingen over de Merwedegijzelaars gegeven: op 2 april voor het Vrouwen Netwerk te Papendrecht, op 16 mei voor bewoners van de Hof van Sliedrecht en op 21 mei op uitnodiging van de Probusclub te Alblasterdam.

Toespraak op dag in kader '75 jaar Liniecrossers'

Op 16 november jl. hield ik op uitnodiging van Ab van Gool van de Stichting Linie Crossers een toespraak in het oude raadhuis te Sliedrecht tijdens de speciale dag voor de Linie Crossers. Dit was voor mij veruit de spannendste toespraak die ik ooit heb gehouden. Mijn zeer persoonlijke verhaal waarin ik heldendaden in perspectief probeerde te plaatsen en mensen uitnodigde tot reflectie op de dilemma's die in een oorlog spelen, bleek bij vele aanwezigen een gevoelige snaar te raken. Zo ook bij een groot aantal oud-commando's die deze dag te gast waren. Voor hen was het zelfs aanleiding een groot artikel aan mijn verhaal te wijden in hun magazine 'De Groene Baret' (editie december 2019). Meer leest u op: <https://merwedegijzelaars.nl/nieuws/65/toespraak-heldenslachtoffers-bij-herdenking-75-jaar-liniecrossers>

Tentoonstelling 'Biesbosch 75 jaar bevrijd'

Deze tentoonstelling in het Biesbosch Museum is 14 december jl. geopend en is nog tot en met mei 2020 te zien in het Biesbosch Museum te Werkendam. In de tentoonstelling uitgebreid aandacht voor de Merwedegijzelaars.

Ook voor 2020 staan er alweer mooie dingen op het programma: in ieder geval vier lezingen en een expositie in Museum De Koperen Knop te Hardinxveld-Giessendam. Daarnaast zullen er via de Historische Vereniging Hardinxveld-Giessendam herdrukken verschijnen van de boekjes "Merwedegijzelaars, slachtoffers van de razzia van 16 mei 1944" en "Helsluis", respectievelijk geschreven door mij en Judith Brinkman.

We sluiten het jaar nu eerst af. Neem alles wat waardevol is dankbaar mee, zodat het niet wordt vergeten.

Ik wens u een ruimdenkend, verdraagzaam en liefdevol 2020 toe.

Met een hartelijke groet,
Anja van der Starre